

Léteznek-e az értelmiség felelőssége a Délvidéken?

Aktualizált kérdés két körlevél nyomán

A budapesti Hitel folyóirat ez évi februári számában (XXV. évf. 2012. 2.) a felelős szerkesztő, Papp Endre egy körlevéllel fordult a szerzőkhöz, hogy fejtssék ki nézetüket, mik az okai a magyar szellemi élet hanyatlásának. „Most az a nyugtalanító jelenség foglalkoztat bennünket leginkább, melyet – erősebb megfogalmazásban – a szellemi élet hanyatlásának nevezhetünk. Ha mértéktartóbbak vagyunk, sem mondhatunk mást, mint hogy kulturális válságot érzünk magunk körül. Érinti ez a felbolydulás a leértékelődő hagyományos művelődési modellt, a folyamatot, mely a művészeteknek a szórakoztatóiparba való belesimulásával jár, a nemzeti szinten tételezhető értéktudat felszámolását, a szellem emberei elfogadottságának, tisztelétének zuhanását. ... Emlékezhetünk, mily eltökélten hagyta el a magyar irodalom egy része a Németh László által történelminek nevezett küldetését: nem gondolt többé a nemzeti sorskérdések felvetésével és a válaszok keresésével, s fordított hátat a közösségi értékrend kifejezésének és őrzésének. Hogyan vállaltak részt írók, művészek, ítések az elkötelezettség, a szolgálat, az érzelmi azonosulás magatartásformáinak kiüresítésében, megbélyegzésében. ... Miféle elszántság táplálja újra és újra az idegennek érzettel, a tőlük különbözővel való leszámolás dühét? Miközben a politika, a vele szemben jobb esetben közömbös, rosszabb változatban ellenséges pénzosztó hatalom ellenségképévé nő hovatovább a függetlenségi ábrándokat dédelgető értelmiségi – mi is az tulajdonképpen, több vagy kevesebb, mint szakember? – nyűg az örökkön panaszkodó, pénzt kérő költő, a festő és a színházi ember. ... A pozícióban lévők önzése és hisztériája megszokottá vált, módszereik most sem vonzóbbak, mint korábban. A fejét fel-felütő erkölcsi züllés azonban már a dicstelen eltűnés előjele. ... Milyen értelmiségi – művészi szerepeket, lehetőségeket lát(sz) maga(d) előtt? Fenntartható-e egyáltalán ez az életforma, s ha igen, mégis mi módon?”

A körlevélre 35-en válaszoltak, megrázó képeket festve a mai magyarországi kulturális állapotokról. Domonkos László írja A méhfal és ami mögötte van című írásában: „Egyre többet emlegetjük Németh László prófétikus megállapítását 1965-ből, miszerint a magyar irodalmat kezdi felváltani egy magyar nyelvű irodalom, mind gyakrabban próbálunk szembenézni a bendai »írástudók árulásának« jelenkori reprezentánsaival, Kertészektől Parti parttalanokig... Ezek a pályatársak hátat fordítottak a közösség (a magyar nyelvet beszélők, a magyar kultúrán felnöttek közösségének) értékrendjét kifejező, azt megőrző-szolgáló eszmeiségnek, folyamatosan lejáratják és kiüresítik-megsemmisítik a magyarsággal való azonosulást, a nemzeti azonosságtudatot, a nemzeti érzést, a hazafias-erkölcsi gondolkodásmód megannyi megnyilvánulási formáit. Nincs eszmeiség, csak »szöveg« van. (Az is milyen, szentséges ég...) Ez az alapállás is végső soron önfeladás (...) És mindezenközben eszünkbe juthat Döbrentei Kornél egyik igen jó verse 2003 tavaszáról: »meddig hátrálunk még, a méhfalig?« (Hová tűnt a vitéség, fiúk?)” - írja elkeseredéssel Domonkos László. És a méhfalnál hátrább már csak a gerinc van. Ha rövid időn belül nem történik egy gyökeres változás, az már a nemzet létét veszélyeztetné – vélik a hozzászólók.

Ha ez így van az anyaországban, akkor még ennél is tragikusabb a kulturális helyzet itt, a Délvidéken. A jugo-liberális eszmék uralják a művelődési életünket, a magyar nyelvű médiát, miközben a magyar szellemiség csak a kinyilatkozásokban szerepel. A magyar pártpolitika csak a pozícionáltak csoportját szolgálja, a nemzet érdekei egyedül akkor kerülhetnek szóba, ha az a vezetők pozícióját nem veszélyezteti. A helyzet súlyosságát az is bizonyítja, hogy a lélekszámunk rövid időn belül több mint a felére csökkent, falvaink, amelyek népünk megtartói voltak, kiürülnek, elöregednek, a városokban és

a szórványban óriási a beolvadás, a fiataljaink máshol keresnek boldogulást (még szerencse, ha Magyarországra mennek, mert akkor megmaradhatnak magyarnak), a szülőföldünket mind tömegesebben lakják be mások, miközben színházaink és irodalmunk (amennyiben „vajdasági”) elévült izmusoknak hódolnak, a médiumaink egy része pártpolitikát, más része a szerb hatalom kiszolgálását tartja elsődleges feladatának - bajainkat még vég nélkül sorolhatnánk. Az Aracs, a Hittelhez¹ hasonlóan egy „kulturális megtisztulási folyamat” kíván elindítani - Németh László, Ilyés Gyula, Kodály Zoltán, Makovecz Imre és sok más neves magyar szellemében, akik a nemzet érdekében tevékenykedtek. Ez az Aracsban most először nyilvánosságra kerülő Vajda Gábor-körlevél² is ezt a tisztulási folyamatot kívánja szolgálni, annak ellenére, hogy a levélíró és a bírált személy is már odafönről szemléli jelenünket, de a jelenség és a szituáció ma is ismétlődik. Azt remélve, hogy mások is, akik szívükön viselik az itteni magyarság sorsát, talán bekapcsolódnak a vitába, amelynek középpontjába az a kérdés áll, hogy létezik-e az értelmiség árulásának jelensége ma a Délvidéken? Mert ha nem indul el egy nemzettudatot erősítő, mindent felölelő folyamat, ha a pusztulásunk ilyen katasztrófális marad, néhány évtized múlva, politikusaink fogadkozásai

és ígéretei ellenére, a délvidéki magyarság megszűnik létezni.

A másik ok, amiért e levél közlésre került, hogy tényszerűen bizonyítsuk: dr. Vajda már 1997-ben körvonalazta egy olyan nemzeti szellemiségű, független, bátor folyóirat elindítását, amilyent néhány év múltán, 2001-ben csak az Aracs vállalt fel. Vajda az elmélet embere volt, egy önálló, a hatalom által nem támogatott lap elindításához egymagának nem volt ereje. Ezt az Aracs Társadalmi Szervezet szervezőkészsége tette lehetővé, és indította útjára az Aracs folyóiratot. Vajda és akik a folyóirat mellé álltak, látták és átértékelték a délvidéki magyar értelmiség egy részének „árulását”, azt hogy a tevékenységük idegen érdekeket szolgál, éppen ezért tartották fontosnak egy nemzeti lap elindítását. Sajnos, a magyar nemzeti érdekek szolgálata mindig ellenállásba ütközött, így mind a mai napig az Aracs a hatalom és a pénzosztók által csak egy (ha már eltípori nem lehet) megtűrt, terjesztését mindinkább meggátolandó lap.

A harmadik ok, amiért ez a levél közlésre kerül, hogy ezzel is emlékezzünk korán elvesztett alapító felelős szerkesztőnkre.

Szabadka, 2012. április 20-án.

Térben és időben elveszett emberek, 1999

¹ A két szerkesztőség egyébként az idén közös bemutatkozást tervez Budapesten és Szabadkán

² A körlevélben említetteken kívül, engem is megtisztelve, Vajda Gábor nekem is elküldte írását